Biologia kuprówka rudnica

Kuprówka rudnica (*Euproctis chrysorrhoea* L.) jest to motyl o śnieżnobiałych skrzydłach o rozpiętości od 26 do 40 mm. Odwłok u samicy pokryty rudymi włoskami, które tworzą swego rodzaju pęczek. Młoda gąsienica czarna z żółtym paskiem grzbietowym. Wyrośnięta gąsienica jest czarna i osiąga długość do 40 mm. Na grzbiecie ma 2 czerwone paski, a po bokach ciała rząd białawych, łuskowatych kresek. Całe ciało gąsienicy pokryte jest parzącymi włoskami. Poczwarka ciemnobrązowa lub ciemnobrunatna , z kępkami rudych włosków i drobnymi haczykami na końcu odwłoka.

Rójka motyli odbywa się w godzinach wieczornych od połowy czerwca do połowy sierpnia. Samice składają jaja przeważnie na spodniej części liści w złożach po 200-300 sztuk i pokrywają je włoskami z odwłoka. Pod koniec lipca i na początku sierpnia wylęgają się młode gąsienice, które przystępują do żerowania na liściach szkieletyzując je, czyli wygryzają miękkie tkanki pozostawiając unerwienie liścia. Pod koniec sierpnia na szczytowych częściach gałęzi sporządzają oprzędy, w których następnie zimują. W pojedynczym gnieździe/oprzędzie może znajdować się kilkaset sztuk 5 milimetrowych gąsienic. Wiosną opuszczają gniazda w równoczesnym czasie rozwoju liści, na których następnie żerują, ogryzając je aż do głównego nerwu lub ogonka, a niekiedy uszkadzają nawet pąki. Na przełomie maja i czerwca grupy żerujących gąsienic rozchodzą się i żerują osobno. W czerwcu przepoczwarczają się w luźnym oprzędzie wśród liści w rozwidleniach gałęzi, szczelinach kory, rzadziej w glebie pod ściółką.

Kuprówka rudnica żeruje jedynie na liściach różnych gatunków drzew i krzewów liściastych. W okresie masowego żerowania może doprowadzić do gołożerów, czyli całkowitego pozbawienia drzew liści. Uszkadzać może również pączki co może spowodować zahamowanie przyrostu i owocowania, a w przypadku silnego osłabienia drzew (np. przez susze) ich zamieranie. Największe uszkodzenia powoduje w młodych drzewostanach, w sadach owocowych oraz zadrzewieniach przydrożnych. Masowy pojaw może być gwałtowny i rozległy i zwykle trwa 3-4 lata. Gąsienice kuprówki rudnicy są bardzo groźne dla człowieka, gdyż włoski są uczulające, które powodują obrzęki i podrażnienia skóry. Dlatego też często zwalczane są w parkach miejskich, gdzie pod zasiedlonymi drzewami przebywają ludzie.

Jednymi z wrogów kuprówki rudnicy są ptaki owadożerne tj. sikory, które wyjadają gąsienice z gniazd zimowych. Jednak przy masowym pojawie tego szkodnika trudne jest aby ptaki wyjadły wszystkie gąsienice. W przypadku małych drzew ograniczanie populacji polega na likwidowaniu gniazd z zimującymi gąsienicami. W starszych drzewostanach lub na znacznym obszarze występowania tego szkodnika stosuje się preparaty biologiczne z przetrwalnikową formą bakterii Bacillus thuringiensis. Zabiegi za pomocą preparatu biologicznego przeprowadza się za pomocą oprysku samolotowego, który zwykle przeprowadza się w kwietniu. Przetrwalniki i kryształy białek wytwarzanych przez B. thuringiensis są stosowane w rolnictwie do zwalczania owadów od lat 20. XX wieku. Ze względu na swoją selektywność uznaje się je za przyjazne dla środowiska i mające niewielki wpływ na ludzi i dzikie zwierzęta, w tym owady zapylające. Są nanoszone na rośliny w postaci zawiesiny, poprzez opryskiwanie, gdzie muszą zostać zjedzone przez larwy owadów, aby być skuteczne. Poza ochroną roślin przed szkodnikami stosuje się je również (szczep Bacillus thuringiensis israelensis) do zwalczania komarów.

Opracował: Zakład Ochrony Lasu w Łopuchówku